

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Amplificationes Ciceronianæ discutiuntur. Ac primum auaritia, & ambitio
P. Rulli exaggeratur per congeriem partium, atque effectorum, & per
anaphoram tractatur. Capvt XXIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Locorum
cognatio.

Nam si diligentius perferueris, omnes penè omnibus locos locis, & figuras figuris illigatas, atque intextas reperies; Sed hoc in varijs argumentis. Itaque videndum est in hac potissimum, quid materiæ ratio patiat, aut admittat, videntur certè ij primum loci, qui essentiam rei magis spectant melius coniungi, vt definitio, genus, species, causæ, partium enumeratio. Deinde antecedentia, consequentia, adiuncta, similitudines, contraria, & cæt. id genus.

Inter figuras aliæ pertinent ad conformationem imaginum, descriptionemque rerum, aliæ ad probationem argumentorum, aliæ ad exhilarandam orationem, aliæ ad succendendam, quæ verò sunt eiusdem generis coniunguntur, quanquam ad varietatis illecebram, aliæ alijs insuper adduntur, tam diuerso concentu, vt difficile sit in hac re. certum aliquid definire.

Iuuat tamen aliqua exempla ex Cicerone potissimum legere, quibus conformationem illam locorum, & figurarum in amplificatione cognoscere, atque annotare possis.

Amplificationes Ciceroniana discutiuntur.

Ac primum auaritia, & ambitio P. Rulli exaggeratur per congeriem partium, atque effectorum, & per anaphoram tractatur.

CAPVT XXIV.

De lego A-
grar. contra
Rullū 97.
98.

HAEC tu P. Rulle M. Bruti sceleris vestigia, quam monumenta maiorum sapientiae sequi maluisti. Hæc tu cum istis tuis actoribus excogitasti, vt vetera vestigalia venderetis, & expleretis noua. Vbi Capuam ad certamen dignitatis opponere vis, vt sub vestrum ius, iurisdictionem, potestatem, vrbes, nationes, prouincias, liberos, populos, Reges, terrarum denique orbem subiungeretis, vt cum omnem pecuniam ex æratio exhaustissetis, ab omnibus Regibus, gentibus, Imperatoribus nostris coegissetis, tamen omnes vobis pecunias ad nutum vestrum pederent, vt ijdem partim inuidiosos agros à Syllanis possessoribus, partim desertos, ac pestilentis à vestris necessarijs, à vobis meti-

pis emptos, quanti velletis, P. Romano indiceretis: vt omnia municipia, coloniasque Italiae nouis colonis occuparetis, vt quibuscunque in locis vobis videretur, ac quam multis videretur colonias: vt omnem tempus, vestris militibus, vestris urbibus, vestris præsijs cingeretis, atque oppressam teneretis, vt ipsum Cn. Pompeium, cuius præsidio, sapissimè populus Romanus contra acerrimos hostes, & contra improbissimos ciues victor extitit, proferbere, atque horum conspectu priuare possētis, vt nihil auro, & argento violari, nihil numero, & suffragijs declarari, nihil elata manu perfringi possēt, quod vos non oppressū, atq; ereptum teneretis, vt volitaretis interea per gētes per regna omnia cum imperio summo, cū iudicio infinito, cum omni pecunia, vt veniretis in castra Cn. Pompeij, atque ipsi castra, si commodum vobis esset venderetis, vt interea magistratus reliquos, legibus omnibus soluti, sine metu iudiciorum, sine periculo petere possētis, vt nemo ad populum Rom. vos adducere, nemo producere, non senatus cogere, non Consul coercere, non tribunus pleb. retinere possit.

Iam cuius facile est istius amplificationis artificium intueri. Primum constat rebus, & magnis, & multis, quæ in personis, & negotijs sita sunt. Viden vt breuissime Rulli auaritiam, circa vestigalia, Capuam, æratium, prouincias, agros Syllanos, oppressionem virorum fortium, & cæt. notauit magna orationis volubilitate, hæc pertinent ad *diuinitatem, potestatem, vrbes, nationes, prouincias, liberos, populos, Reges, terrarum denique orbem.* Hac spectant *diuinitatem* forsitan vno verbo Demosthenes dixisset *terrarum orbem.* Sed hic Ciceronis modus plurimum valet ad illam adipalem, quam fouebat. eloquentiam innutriendam.

Sequens modus multum est in *diuinitate* quippe vno verbo, cum vellet dicere præceptis fuisse *Nauis consilium per sermocinationem.* Et *hæc modis ita subiicit pro Quinto num. 57.*

Cum ius amicitiae, societatis, affinitatis ageretur, cum officij rationem, atque existimationis duci conueniret, eo tempore, tu non modo, aut C. Aquilium, aut L. Lucullum, sed ne ipse quidem, te consuluisti, sed ne ipse quidem ad te retulisti, ne hæc quidem locutus es. Horæ duæ fuerunt. Quintus ad

Notatur
artificium
huius am-
plificatio-
nis.

174d

vadimonium non venit: quid ago? respiciatlet cupiditas, atque auaritia, paululum: aliquid loci rationi, & consilio dedisses: tu te collegisses, non in eam turpitudinem venisses, ut hoc esset tibi apud tales viros confitendum, quare tibi vadimonium non sit obitum eadem te hora consilium cepisse hominis propinqui fortunam funditus euertere.

Hæc verbosior est amplificatio, popularis tamen, & ad motum efficax. Eiusdem generis est ista num. 188. pro Cluentio p. 674.

Quod hoc portentum, Dij immortales! quod tantum monstrum in vllis locis, quod tam infestum scelus, & immane, aut vnde natum esse dicam? Iam enim videtis profectò, iudices, non sine necessarijs me, ac maximis causis, principio orationis meæ de matre dixisse, nihil est enim mali, nihil sceleris, quod illa ab initio filio noluerit, optauerit, cogitauerit, effecerit.

Amplificatur Saffia libido num. 12. pro Cluentio.

CAPVT XXV.

Cum essent hæ nuptiæ, plenæ dignitatis, plenæ concordiæ, repente est exorta mulieris importuna nefaria libido, non solum dedecore, verum etiam scelere coniuncta. Nã Saffia mater huius Auiti (mater enim à me nominis causa, tametsi in hunc hostili odio, & crudelitate est, mater inquam appellabitur) neque vnquam illa ita de suo scelere, & immanitate audiet, vt naturæ nomen amittat. Quo enim est ipsum nomen amantijs, indulgentiusque maternum, hoc illius matris, que multos iam annos, & nunc cum maxime filium interfectum cupit, singulare scelus, maiore odio, dignum esse ducetis. Ea igitur Habitii Melini istius adolescentis, generi sui, contra quem fas erat amore capta. Primò, neque id ipsum diu quoquo modo poterat in illa cupiditate continebatur. Deinde illa flagrare cepit amentia, sic inflammata ferri libidine, vt eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiæ, non hominum fama, non filij dolor, non filij mœror à cupiditate reuocaret. Animum adolescentis, nondum consilio, ac ratione confirmatum, pellexit ijs omnibus rebus, illa ætas capi, ac deliniri potest, filia, quæ non solum illo communi do-

lore muliebri, in eiusmodi viri iniurijs angere retur, sed nefarium matris pellicatum scire non posset, de quo ne queri quidem sine scelerare se posse arbitraretur, ceteros sui tanti malignaros esse cupiebat, in huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, & mœrore, & lachrymis consenscebat. Ecce autem subitum diuortium, quod solatium omnium malorum fore videbatur. Discedit à Melino Cluentio: vt in tantis iniurijs, non inuita: vt à viro non libenter. Tum verò illa egregia, ac præclara mater, palam exultare lætitia, ac triumphare gaudio cepit, victrix filia non libidinis. Itaque diutius suspitionibus obscuro lædi famam suam noluit: lectum illum genialem, quem biennio antè filia suæ nubenti strauerat in eadem domo sibi ornari, & sterni, expulsa, atque exturbata filia, iubet. Nubit genero foecus, nullis auspicijs, nullis auctoribus funestis ominibus omnium. O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnã in omni vita inauditum! o libidinem effrenatam, & indomitam! o audaciam singularem, non timuisse si minus vim Deorum, hominumque famam, ad illam ipsam noctem, faccesque illas nuptiales? non limen cubiculi? non cubile filia? non parietes denique ipsos, superiorum testes nuptiarum. Perfregit, ac prostrauit, omnia cupiditate, ac furore, vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Animaduerte in hac tota narratione singulare grandis illius, & exaggerata eloquentia artificium, primum rem improbam, & superior funestam narraturus, incipit à commemoratione honorum, quæ antecesserant, quo res fiat atrocior. *Explicatur & superior amplificatio.* Cum essent hæ nuptiæ plenæ dignitatis. Deinde, quam ingeniosa illa parenthesis. Saffia mater huius, mater enim à me nominis causa. Mox rem iederentim explicat seruatis verbis legibus. Primum amat Saffia, deinde flagrat. Tertio tota inflammatur, & hæ flammæ exaggerantur à contrarijs: Magnæ procul dubio fuerunt, quæ pudorem, pudicitiam, pietatem, metum dedecoris, hominum famam vicerunt. Hæc enim illius libidinis frama solent esse valentissima. Dein adiuncta in persona filia illustri honoij exprimuntur. Sed hæc tantum præludia: Quid, quomodo attollitur sequens oratio.

Tum verò illa egregia, ac præclara mater, & victrix filia non libidinis, quam discretè appositis inualefcit adiuctis lectum illum genialem,

E c

quem